

Ungdom og Jazzklubber i 1950'erne

Rasmus Rosenørn

I 1959 fandtes der ca. 400 jazzklubber spredt ud over hele Danmark. Langt de fleste var organiseret som almindelige, demokratiske og ikke-kommercielle medlemsforeninger, som var oprettet og drevet af lokale unge. De kunne gennem 50'erne mønstre ret høje medlemstal og spillede en stor rolle i provinsbyernes kulturliv og ungdomskultur.

I sommeren 1955 tog en flok unge mennesker initiativ til at starte en jazzklub i Haderslev. Allerede ved åbningen tegnede der sig små 200 medlemmer. Haderslev Jazz Club var en omgående succes, der kom til at spille en betydelig rolle i byens kultur- og foreningsliv, og kunne i sin storhedstid før lukningen i 1960 mønstre op mod 700 medlemmer. Historien om Haderslev Jazz Club var langt fra enestående. I midten af 1950'erne opstod der på lokalt initiativ jazzklubber i en lang række provinsbyer over hele Danmark.

Jazzklubberne dyrkede som oftest den såkaldte traditionelle jazz eller revivaljazzen, som den også blev kaldt, der havde den største fanskare blandt det unge publikum. I klubberne kunne unge mennesker mødes og lytte til og diskutere de nyeste jazzplader. Klubberne var også rammen om koncertarrangementer med danske og til tider også internationale jazznavne. Herudover gav klubberne lokale amatørmusikere en plads at udfolde sig på. Klubberne havde så vidt det var muligt altid levende musik til klubaftenerne med lokale orkestre.

Jazzklubberne som ungdomskulturelt fænomen

Der er flere årsager til at de lokale jazzklubber i 50'erne fik så stor succes og blev en væsentlig del af årtiets ungdomskultur. Klubberne var blandt andre ting et udtryk for den fremspirende fritidskultur i halvtresserne. Unge mennesker havde ganske vist også haft fritid før 50'erne, hvilket det rige foreningsliv, der blomstrede i Danmark allerede

fra det 20. århundredes begyndelse vidner om. Men til forskel for 50ernes andre foreningstilbud sad der ikke forældre eller andre voksne i bestyrelserne som havde det

Revival-Jazz i Odenses Skandia Jazz Klub. Billedet er fra 1950.

sidste ord, eller var med til foreningsarrangementerne. Jazzklubberne var høj grad ungdommens egne foreninger.

En anden vigtig forudsætning for jazzklubbernes gennembrud var den almene anerkendelse af jazzen der skete i efterkrigstiden. Før og under krigen blev jazz ofte betragtet som primitiv musik og også tilhængerne, de såkaldte swingpjattere, blev betragtet med større eller mindre skepsis. Ofte blev de endog sammenlignet med religiøse galninge.

Efter krigen vendte billedet. Amerikansk populærkultur vandt stærkt frem i Vesteuropa efter anden verdenskrig. Desuden var det i Danmark en udbredt opfattelse, at frihedskampen var blevet båret af ungdommen, og særligt de jazzelskende swingpjattere. Med billedet af frihedskæmperen som en jitterbuggende swingpjatter og

jazzen som en seriøs kunstform blev jazzen rehabiliteret i anden halvdel af 1940'erne. Forældre i 1950'erne kunne altså sagtens lade deres børn gå i jazzklub.

Arven fra jazzklubberne

Selvom jazzklubberne ikke forsvandt helt efter 1960, havde de deres storhedstid som ungdomskulturelt fænomen i 1950erne. Mod slutningen af årtiet løb jazzklubberne ind i flere og flere problemer. Der blev i den offentlige debat sat spørgsmålstegn ved hvorvidt jazzklubberne, nu også var så godt for unge mennesker. I efterdønningerne af en festival arrangeret af Lighthouse Jazzklub i Roskilde i 1960, kørte Roskilde Tidene en veritabel kampagne mod den lokale jazzklub. De lokale klubber kæmpede med Koda, der krævede afgifter efter koncerterne, og i kulissen spøjte skattevæsnet med forlystelsesafgift.

På trods af at jazzklubberne kun havde en relativt kort storhedstid i løbet af halvtresserne pegede de fremad mod tendenser, der kom til at gøre sig gældende i 1960erne. Dyrkelsen af musik i foreningsregi på lokalt plan blev genoptaget i beatklubberne i 1960erne. Pigtrådsmusikken havde mange af de samme kvaliteter som revivaljazzen: Alle kunne danse til den og unge med lyst til selv at spille havde forholdsvis nemt ved at komme i gang.

Jazzklubberne var et af de første tegn på, at unge uden indblanding fra autoriteter selv kunne organisere sig og skabe nye kulturelle strømninger og en mere selvbevidst ungdomskultur. Jazzklubberne og deres medlemmer var måske ikke selv antiautoritære, men arven fra dem pegede frem mod nye tider og muligheder for ungdommen, der for alvor blev udløst i løbet af 1960'ernes ungdomsoprør.